

карикатуриста С. Дембіцького, через рік успішно завершує навчання у Краківській Академії мистецтв і повертається у Станіслав. Після державного перевороту Пілсудського (травень 1926 р.) окупаційна влада запровадила політику дискримінації та ополячування. О. Сорохтей не міг стояти осторонь цих подій, і 1926 р. за переслідування селянських дітей опублікував карикатуру на директора польської гімназії. Карикатура була влучною та виразною, за що художника-педагога О. Сорохтея було позбавлено права викладати в Станіславові та переведено на роботу вчителем рисунків Снятинської гімназії (1926–1928 рр.). У Снятині познайомився та одружився із Марією Карп'юк – своячкою Марка Черемшини, ученицею школи Олекси Новаківського. Далі було насичене творче і педагогічне життя, виставки в Асоціації незалежних українських мистців, життєві мандри.., а наприкінці листопада 1941 р. художник відійшов у засвіти вічності [2].

Отже, творчість Осип Сорохтей стала класикою українського образотворчого мистецтва, яка зафіксувала найхарактерніші риси людей і вправно відтворивши на папері час та його вияви.

Джерела та література

1. Башняк Л. І. *Образотворче мистецтво українського стрілецтва до Визвольних змагань першої чверті ХХ ст.* URL:<http://tur.kosiv.info/ukrainian-culture/423-башняк-л-і-образотворче-мистецтво-українського-стрілецтва-доби-визвольних-змагань-першої-чверті-хх-ст.html>
2. Лукань В. Г. Усусуси Осипа Сорохтея. *Краєзнавець Прикарпаття*. № 32. Грудень – липень 2018. с. 52–54 URL:<http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7813/1/УСУСУСИ%20%20ОСИПА%20%20СОРОХТЕЯ.pdf>
3. Рожак-Литвиненко К. Б. Портрет митців у творчості мистецького угруповання Українських січових стрільців. *Культура України. Серія: Мистецтвознавство*. Вип. 53. Харків: ХДАК. 2016. 372 с.

Яковлева Ірина (м. Київ)

ЛИСТУВАННЯ Б. ГРІНЧЕНКА ТА В. ЛИПІНСЬКОГО У КРАЄЗНАВЧОМУ АСПЕКТІ: ВІДНАЙДЕНА АДРЕСА ОДНОГО ЛІТА

У сучасному інформаційному суспільстві важко переоцінити значення проєктів, які мають на меті наблизити до сьогодення значні в історії постаті.

Без творчого представлення життєпис може так і залишитися просто набором сухих фактів, у кращому випадку внесених до шкільної програми.

Оживити біографічний матеріал із допомогою навіть малозначущих біографічних відомостей, коли найдрібніші деталі спрямовані на занурення глядача в епоху та загальний історичний контекст, можна багатьма способами.

Серед них – конкурс відеоробіт для студентської й учнівської молоді «Лідер українства в Серці України», що стартував 25 травня 2023 року в Київському університеті імені Бориса Грінченка [3]. Метою конкурсу проголошені популяризація ідей і спадщини Б. Грінченка. Основою конкурсу відеоробіт, окрім застосування новітніх технологій і функціоналу Google, став принцип активного залучення молоді до розробки онлайн-мапи, присвяченої життю і діяльності Б. Грінченка та його сучасників. На його прикладі бачимо практичне використання прийому ментального картографування [2, с. 11], реалізоване створенням онлайн-мапи, пов'язаної з історією життя видатного діяча, завдяки застосуванню Google-maps. В процесі дослідження на цій основі конкурсанти зможуть оцінити роль особистості в історичному процесі та скласти власну думку про неї. Для вивчення біографії протягом виконання конкурсного завдання студенти мають змогу послуговуватися заданою схемою, яку розробив оргкомітет і списком адрес, які безпосередньо пов'язані з історією життя та діяльністю визначного діяча. Тому ще до появи перших відеоробіт у процесі розробки вищевказаних схеми, списку та завдань конкурсу на основі архівних біографічних матеріалів і листів організаторам вдалося розкрити деякі раніше невідомі факти з життя Бориса Грінченка.

Вибір для аналізу певних архівних джерел і листування конкретних діячів із оточення Бориса Грінченка зумовлений значенням кола спілкування для того, щоб уявити його внутрішній світ і повсякдення, відчувати його час.

Це найближче оточення, контакти, де залучена кожна людина: родина, сусіди, колеги та партнери, друзі й однодумці, культурні громади і т. ін.

До уваги при цьому варто брати не лише відомих історичних осіб, а й ті стосунки, що мали визначальний вплив на життя діяча. Наприклад, на основі листування відтворено світоглядні засади й національні переконання кожного з учасників діалогу, а також стосунки між ними загалом. Так, новими деталями доповнено історію взаємин Б. Грінченка з В. Липинським на початку ХХ ст.

Тож увага, приділена при підготовці конкурсу листуванню Б. Грінченка з В. Липинським, була зумовлена не лише потребою висвітлення особливостей їхніх поглядів на питання майбутнього української нації, а й кількома іншими значущими та суто прагматичними чинниками. Аналіз їхнього листування свідчить, що попри незначні перешкоди, як, наприклад, приналежність до різних поколінь чи відсутність можливості часто спілкуватися, вони, як однодумці, плідно співпрацювали заради головної мети народної просвіти [5].

Погодимось з гіпотезою, що саме взаємини з Б. Грінченком зумовили становлення В. Липинського, як ідеолога українського консерватизму (принаймні частково) [1, с. 154]. Крім того, при дослідженні досі неопублікованого листа Бориса Грінченка до В'ячеслава Липинського [4] встановлено, серед інших невідомих раніше подробиць повсякдення родини Грінченків, іще одну з київських адрес Бориса Грінченка. Так до списку запропонованих учасникам конкурсу київських адрес додалася ще одна, зазначена в названому документі. Згаданий лист є, по суті, запрошенням погостювати в дачному селищі під Києвом, де 1907 р. жила родина Грінченків, із детальною схемою проїзду. Тому, попри позначку рукою Б. Грінченка на полях, що В. Липинський приїхати погостювати того літа не зміг, рукопис має значну цінність як джерело реконструкції побуту інтелігенції початку ХХ ст.

Введення ж до наукового обігу цього документа відкриває нові перспективи подальшого дослідження українського культурного життя зазначеного періоду.

Джерела та література

1. Андрєєва С., Лашко М., Яковлева І. Борис Грінченко в європейському соціокультурному просторі. *Київські історичні студії: науковий журнал*. № 1(10). 2020. с. 150–158.
2. Десятов Д. Використання ментального картографування як методичного прийому вивчення життєдіяльності історичної особи на уроках історії. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. № 11. 2013. с. 10–12.
3. Конкурс студентської й учнівської молоді «Лідер українства в Серці України». Офіційна сторінка конкурсу. Факультет української філології, культури і мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка. URL: <https://fufkm.kubg.edu.ua/pro-fakultet/proiekty-fakultetu/lider-ukrayinstva-u-sertsi-ukrayiny> [дата звернення: 29.08.2023].
4. Лист Б. Грінченка до В. Липинського. *Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Ф. III. № 41017. Арк. 1-2.
5. *Листування В. Липинського* / Редактори Я. Пеленський, Р. Залуцький, Х. Пеленська та ін. Київ: Смолоскип, 2003. Т. 1. 960 с.

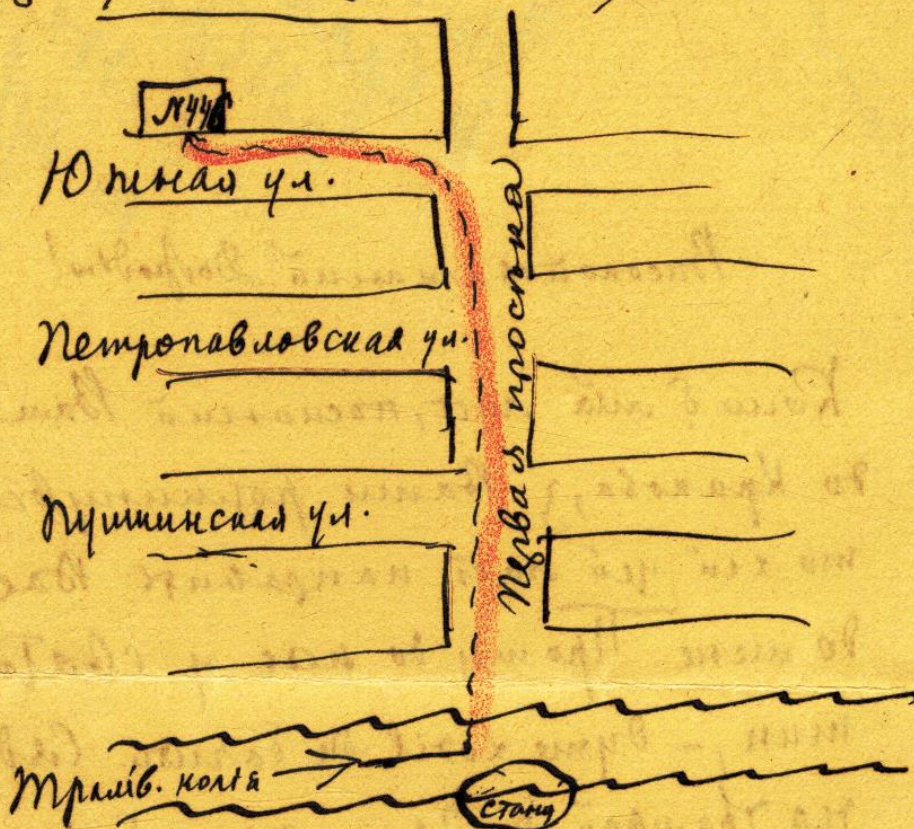
до Липинського
III № 41017
Ваш лист
до Кракова
одібрав
і вистав
не дуб

Високою шаншій Добродію!

Коли б мій лист, посиланий Вам
до Кракова, з Вами розминувся,
то хіби цей лист направить Вас
до мене. Прошу до нас у Свято-
шин, — дуже хотів би бачити. Сядьте
на трамвай на Галицькому базарі
(на той, що до політехнікума йде),
пересядете потім на Святошин-
ський і приїдете в Святошин. Там
треба встати на 1^й „проськы“ и
пройти так, як показано на карті
з друком боку сієї картки

Лист Б. Грінченка до В. Липинського. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Ми живемо на "Ютній" улиці,
№ 446 (червоний замічено Вашу
дзвоню від трамвая).

Просишував Вам
дещо до Вашої роботи.

З великою повагою

Б. Грінчак

(1907. VII. 1.